

Editöre not: Radyo Televizyon Üst Kurulu Önemli Olaylar Listesinin Futbol Yönünden Değerlendirilmesi

Faruk Baştürk*

Radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesi, ifade ve haber alma özgürlüğünün sağlanması, medya hizmet sağlayıcılarının idarî, malî ve teknik yapıları ve yükümlülükleri ile Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun kuruluşu, teşkilâtı, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esasları belirleyen 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanununun 17. maddesinde kamunun önemli olaylara erişimi aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

- (1) Üst Kurul, toplum için büyük önem arz eden ulusal ve uluslararası olayları; ülke geneline şifresiz ve ücretsiz yayın yapan televizyon kanallarından canlı veya banttan yayınlanmasını temin etmek amacıyla, konuyla ilgili diğer kurumların görüşlerini de almak suretiyle bir önemli olaylar listesi hazırlayarak ilân eder. Önemli olaylar listesi Üst Kurulca aynı usulle güncellenebilir.
- (2) Önemli olayları yayınlayacak televizyon yayıncıları, önemli olaylar listesinde yer alan olayların ülke geneline şifresiz ve ücretsiz olarak yayınlanmasını sağlar.
- (3) Televizyon yayıncıları, ayrıca Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesine taraf başka bir ülkenin listesinde yer alan önemli olaylarla ilgili münhasır haklarını, söz konusu ülke vatandaşlarının önemli bir kesimi tarafından izlenmesini engelleyecek şekilde kullanamaz.
- (4) Kamunun önemli olaylara erişimi ile ilgili usul ve esaslar Üst Kurulca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

* Avukat. Türkiye Futbol Federasyonu Başhukuk Müşaviri.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun 25 Temmuz 2013 tarihinde yaptığı basın bildirisinde 23 Temmuz 2013 tarihli toplantıda alınan karara istinaden "Önemli Olaylar Listesi"nin belirlendiği duyurulmuştur¹ ve buna göre önemli olaylar listesi aşağıdaki gibi tespit edilmiştir:

- 1- Yaz, Kış ve Paralimpik Olimpiyat Oyunları,
- 2- FIFA Dünya Kupası yarı final ve final karşılaşmaları,
- 3- FIBA Dünya Kupası yarı final ve final karşılaşmaları,
- 4- Türk milli futbol takımlarının eleme ve final karşılaşmaları,
- 5- Türkiye Kupası (futbol, basketbol, voleybol, hentbol) karşılaşmaları,
- 6- UEFA Avrupa Ligi yarı final ve final karşılaşmaları, UEFA Şampiyonlar Ligi yarı final ve final karşılaşmaları ile UEFA Süper Kupa karşılaşması,
- 7- Dünya Şampiyonaları (her branşta) yarı final ve final karşılaşmaları,
- 8- Avrupa Şampiyonaları (her branş) yarı final ve final karşılaşmaları,
- 9- Türkiye'de yapılan uluslararası tenis organizasyonları,
- 10- Cumhurbaşkanlığı Bisiklet Turu,
- 11- Akdeniz Oyunları,
- 12- Avrasya Maratonu,
- 13- İslam Dayanışma Oyunları,
- 14- Kırkpınar Yağlı Güreşleri,
- 15- Mevlana anma törenleri (Şeb-i Arus),
- 16- Yunus Emre şenlikleri,
- 17- Hacı Bektaşî Veli anma törenleri,
- 18- Nevruz etkinlikleri,
- 19- Boğaziçi kıtalararası yarışmalar.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun

¹ Basın bildirisi için bakınız: http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=ed36ea82-c651-45b5-bea0-5e347b59270b (Erişim tarihi: 19.12.2013).

10.10.2013 tarihli ve 2013/57 numaralı toplantıda alınan 23 sayılı kararda "... listede yer alan olayların belirli bir zaman diliminde başlayıp sona eren, süreklilik taşımayan ve neredeyse toplumun tüm kesimlerini ilgilendiren bir nitelik taşıdığı görüldüğü, ..." şeklindeki tespitten de anlaşılacağı üzere önemli olaylar, belirli bir zaman diliminde başlayıp sona eren ve süreklilik taşımayan gibi niteliklerinin önemli bir gerekçe olduğu görülmektedir.

Aynı kararda, bir olayın önemli olay olarak kabul edilebilmesi için, toplum için büyük önem taşıdığı kabulü, münhasır (kendine özgü, ayrı) haklara konu olması ve spor ve kültür olayı olması gerektiği de belirlenmiştir. Bu nedenle, belirtilen şartları taşımayan olayların 6112 sayılı Kanun kapsamında "önemli olay" olarak kabul edilebilmesi mümkün değildir.

Avrupa Birliği Müktesebatı yönünden değerlendirme yapmak gerekirse; Avrupa Birliği Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesinin² 14. maddesinde, her üye devletin kendi yargı yetkisi altındaki yayıncıların toplum için büyük önem arz ettiği kabul edilen münhasır özellikli olayların, o üye devlette kamunun önemli bir kısmının bu tür olayları ücretsiz televizyondan canlı veya banttan izleme imkânından mahrum bırakacak şekilde yayınlamamalarını güvence altına almak amacıyla Birlik Hukuku ile uyumlu önemler alacağı kabul edilmiştir.

Bu tür önlemlerin alınması durumunda, söz konusu üye devlet, toplum için büyük önem taşıdığı düşünülmesi, ulusal veya ulusal ol-

² Avrupa Birliği Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesinin İngilizce tam metni için bakınız <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:095:0001:0024:EN:PDF> ve Türkçe metni için http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=0287c6b5-32f9-47b8-87be-2c8c9c14cd70 (Erişim tarihi: 19.12.2013).

mayan olayların bir listesini hazırlayacak, üye devlet bu listeyi zamanında açık ve şeffaf bir şekilde yapacak ve üye devlet bu listeyi hazırlarken bu olayların tamamının veya bir kısmının canlı olarak mı yoksa kamu çıkarını gözeten nesnel sebepler doğrultusunda gerekli veya uygun olduğunda banttan mı gösterileceğini de belirleyecektir.³

3 Yönergenin 14. maddesine ilişkin olarak, Avrupa Topuluğu Adalet Divanı'nın 15 Aralık 2005 tarihli T-33/01 sayılı karar için <http://curia.europa.eu/juris/liste>.

İlgili madde uyarınca üye devletlerden gelen konsolide liste⁴ futbol yönünden incelendiğinde aşağıdaki tablo ile karşı karşıya kalmaktayız:

[jsf?language=en&jur=C,T,F&num=t-33/01&td=ALL](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:017:0007:0010:en:PDF), 17 Şubat 2011 tarihli T-68/08 sayılı karar için <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=T-68/08> ve 22 Ocak 2013 tarihli C-281/11 sayılı karar için <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-283/11> (Erişim tarihi: 19.12.2013).

4 Listenin İngilizce hali için bakınız: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:017:0007:0010:en:PDF> (Erişim tarihi: 19.12.2013).

ÜLKE	MAÇLAR
Avusturya	- Avusturya Milli Takımı'nın oynadığı Dünya Kupası Maçları ile Dünya Kupası Finali, Yarı Finalleri ve Açılış Maçı (Erkekler) - Avusturya Milli Takımı'nın oynadığı Avrupa Futbol Şampiyonası Maçları ile Şampiyona Finali, Yarı Finalleri ve Açılış Maçı (Erkekler) - Avusturya Kupası Finali
Belçika	- Belçika Kupası Finali ile Belçika Milli Takımı'nın oynadığı tüm maçlar - Dünya Kupası Final Grubu Maçları (Erkekler) - Avrupa Futbol Şampiyonası Final Grubu Maçları (Erkekler) - Belçika Kulüplerinin oynadığı Şampiyonlar Ligi ve Avrupa Ligi Maçları - Şampiyonlar Ligi ve Avrupa Ligi Finali ve Yarı Finalleri
Finlandiya	- Finlandiya Milli Takımı'nın oynadığı Dünya Kupası Maçları ile Dünya Kupası Finali, Yarı Finalleri, Çeyrek Finalleri ve Açılış Maçı (Erkekler) - Finlandiya Milli Takımı'nın oynadığı Avrupa Futbol Şampiyonası Maçları, Şampiyona Finali, Yarı Finalleri, Çeyrek Finalleri ve Açılış Maçı (Erkekler)
Fransa	- FIFA takviminde yer alan Fransa Milli Takımı Maçları - Dünya Kupası Finali, Yarı Finalleri ve Açılış Maçı - Avrupa Futbol Şampiyonası Finali ve Yarı Finalleri - Fransız Kulübünün Avrupa Ligi Finali - Şampiyonlar Ligi Finali - Fransa Kupası Finali
Almanya	- Almanya Milli Takımının oynadığı Dünya Kupası ve Avrupa Futbol Şampiyonası Maçları ile bunların Finali, Yarı Finalleri ve Açılış Maçı - Almanya Kupası'nın Finali ve Yarı Finalleri - Almanya Milli Takımı'nın içeride ve dışarıda oynadığı maçları - Alman Kulübünün oynadığı Şampiyonlar Ligi ve Avrupa Ligi Finali
İrlanda	- İrlanda Milli Takımı'nın içeride ve dışarıda oynadığı Avrupa Futbol Şampiyonası ve Dünya Kupası Eleme Maçları - Dünya Kupası ve Avrupa Futbol Şampiyonası Finali, Yarı Finalleri ve Açılış Maçı
İtalya	- İtalya Milli Takımı'nın oynadığı Dünya Kupası Maçları ile Dünya Kupası Finali - İtalya Milli Takımı'nın oynadığı Avrupa Futbol Şampiyonası Maçları ile Avrupa Futbol Şampiyonası Finali - İtalya Milli Takımı'nın içeride ve dışarıda oynadığı tüm maçlar. - İtalyan Kulübünün oynadığı Şampiyonlar Ligi ve Avrupa Ligi Finali ve Yarı Finalleri
İngiltere	- Dünya Kupası Finalleri - Avrupa Futbol Şampiyonası Finalleri - FA Cup Finali - İskoçya FA Cup Finali

İlgili liste incelendiğinde göze çarpan ilk tespit, ülkelerin futbol liglerinin hiçbir şekilde önemli olaylar listesine dahil edilmediğidir. Bunun en önemli gerekçesi ise, futbol liglerinin yayın haklarının şifreli kanallar aracılığıyla yayımlanması suretiyle ciddi bir ekonomik getirisinin olması ve bu getirinin futbolun tüzel kişileri bağlamında çekirdeğini oluşturan kulüpler için önemli bir gelir kaynağı olmasıdır. Ayrıca bu listede hiçbir şekilde haber amaçlı görüntüler ile özet görüntüler de önemli olaylar listesinde sayılmamıştır.

Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde milli takımların maçlarının önemli olaylar listesinde tamamının yer alması Türkiye ile benzerlik arz etmektedir. Bununla birlikte, RTÜK tarafından hazırlanan listede Türk milli futbol takımının eleme ve final karşılaşmalarının yer almasına gerek bulunmamaktadır. Çünkü 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun 13. maddesinin 3. fıkrasında açıkça "Milli müsabakalar şifreli olarak yayınlanamaz" düzenlemesi getirilerek yasal bir zorunluluk hali, hazırda vardır.

Bununla birlikte, bu hükmün toplum için büyük önem arz eden özel millî futbol müsabakalarının yalnızca şifreli olarak yayınlanamayacağını düzenlediği ancak ücretsiz televizyondan yayınlanmasını garanti altına

almadığı şeklindeki yoruma katılmaktayız.⁵ Bu durumda, Türk milli futbol takımının eleme ve final karşılaşmaları RTÜK tarafından hazırlanan önemli olaylar listesinde yer aldığı için bunların ücretsiz televizyondan yayınlanması gerekirken özel müsabakaların şifresiz yayınlanması yasal zorunluluk iken ücretsiz bir şekilde televizyondan yayımlanma zorunluluğu bulunmamaktadır.⁶

Burada eklenmesi gereken bir diğer konu, milli takımların karşılaşmaları yönünden sadece futbol takımının yer alması önemli bir eksikliktir. Başka bir deyişle, Türk millî futbol takımlarının eleme ve final karşılaşmalarının şifresiz ve ücretsiz yayınlanması öngörülürken başta basketbol ve voleybol gibi son dönemde popülerliği artan ve toplum için büyük önem taşıdığı kuşkusuz olan diğer spor dallarının şifreli ve ücretli bir şekilde yayınlanması engellenmemiştir.

5 Ahmet Türkmen, Spor Müsabakalarının Yayın Hakları, Adalet Yayınevi, Ocak 2014, s. 296.

6 Ses ve görüntünün şifrelenmek suretiyle ve belirli bir abonelik ücreti ödenerek izlenebilen yayınlar, (şifreli yayın" olarak kabul edilmektedir (Radyo ve Televizyon Yayınlarının Esas ve Usûlleri Hakkında Yönetmelik m. 4). Genel olarak ücretsiz televizyon kavramı kamuya ait ya da özel bir program hizmetinde yayıncının coğrafi kapsama alanındaki tüm halk tarafından her bir tarafta hâkim olan yayın ödeme yöntemlerine (lisans ücreti ve/veya bir kablo sistemine temel abonelik ücreti) ek olarak ödeme yapmaksızın kendi dillerinde erişilebilen programların yayını anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, yayın hizmetleri, halkın ilgili yayınlara erişebilmek için özel bir ek ödeme (lisans ücreti ve/veya bir kablo sistemine temel abonelik ücretinin dışında) yapmasının gerekmiyor olması ayırt edici unsur olmak üzere, dağıtım yolundan (yollarından) bağımsız olarak ücretsiz televizyon olarak nitelendirilebilir (Ahmet Türkmen, age., s. 298).

Bunların yanında, kanaatimizce önemli olaylar listesinde Türkiye Kupası karşılaşmalarının yer almasının düzenlemenin amacına uygun olmadığı ortadadır. Zira yukarıda yer alan RTÜK kararının gerekçesinde belirtildiği üzere, önemli olaylar belirli bir zaman diliminde başlayıp sona eren, süreklilik taşımayan bir niteliğe sahiptir. Gerçekten önemli olaylar listesinde yer alan olaylar incelendiğinde bu olayların günlük, haftalık veya en fazla bir aylık zaman diliminde başlayıp sona erdiği/ereceği görülmektedir.

Son olarak, geçmiş on yıla ait Türkiye Kupası karşılaşmalarına bakıldığında⁷ müsabakaların en az 6 aylık ve en fazla 9 aylık bir dönemde oynandığı ve süreklilik taşıdığı görülecektir. RTÜK kararında yer alan gerekçe dikkate alındığında, Türkiye Kupası karşılaşmalarının önemli olaylar listesinden çıkarılmasının ancak Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin önemli olaylar listesinde olduğu gibi, sadece Türkiye Kupası Finalinin önemli olay olarak kabulünün yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Kaynakça

Avrupa Birliği Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Yönergesi, <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:095:0001:0024:EN:PDF>>.

Radyo ve Televizyon Yayınlarının Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik.

Türkmen, Ahmet. Spor Müsabakalarının Yayın Hakları, Adalet Yayınevi, Ocak 2014.

⁷ <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=411>
(Erişim tarihi 23.12.2013).